

درس سوم: نظم اجتماعی

هم اندیشی کنید صفحه ۲۲

الف) قانون گریزی یکی از مسایل اجتماعی جامعه ایران است که در سطوح مختلف (نظام های اجتماعی - کنش اجتماعی افراد) وجود دارد. برخی عوامل موثر بر مساله قانون گریزی عبارت اند از:

- ✓ ضعف فرایند جامعه پذیری در آموزش قانون گرایی به عنوان یک ارزش اجتماعی (مرحله تبلیغ و اقناع)
- ✓ ضعف در فرایند کنترل اجتماعی (نظارت و مجازات)
- ✓ عدم هماهنگی برخی قوانین موجود با نیازهای جامعه
- ✓ فقدان یا کمبود قانون در برخی حوزه ها
- ✓ ناهماهنگی سازمان ها در اجرای قانون (اختلال کارکردی)

نکته: قانون به معنای مجموعه قواعد رسمی و مکتوب در یک کشور که دارای ضمانت اجرا از سوی نظام سیاسی است و نقض آن با مجازات مشخص همراه است و باید برای همه افراد جامعه به شکل یکسان اجرا شود. قانون در این معنا، پدیده ای جدید و مربوط به دوران مدرن است. لذا تمام جوامعی که قانون و سیستم قضایی جدید را الگوبرداری کردند با مساله قانون گریزی یا چالش هایی در نهادینه کردن قانون مواجه هستند

ب) قواعد غیررسمی، آن دسته از هنجارهای اجتماعی هستند که در قالب آداب اجتماعی، عرف، سنت، رسوم اجتماعی، مناسک و ... نمودار شوند. مثلا رعایت آداب معاشرت و ...

گفت و گو کنید صفحه ۲۵

میزان بیکاری و عوامل نام برده شده در فعالیت مانند میزان مهارت دانش آموختگان، رکود اقتصادی و ... قابل اندازه گیری هستند. در نتیجه می توان ارتباط آن ها را با روش های کمی و آماری مورد مطالعه قرار داد. اگر حالت های زیر را فرض بگیریم می توانیم ادعا کنیم بین پدیده ها هم تغییری وجود دارد. به طور مثال:

با کاهش رکود اقتصادی، میزان بیکاری کاهش یابد. با افزایش واردات بی رویه، میزان بیکاری افزایش یابد.

با افزایش میزان دانش و مهارت دانش‌آموختگان، میزان بیکاری کاهش یابد.

نکته: هم‌تغییری به معنای همبستگی بین پدیده‌های اجتماعی است. به طور مثال اگر دو متغیر اجتماعی

با هم افزایش یابند یا با هم کاهش یابند (همبستگی مستقیم) یا با افزایش یکی، دیگری کاهش یابد

(همبستگی معکوس) می‌توان از هم‌تغییری صحبت کرد.

بخوانیم و بدانیم صفحه ۲۸

۱- آیا جامعه و نظم اجتماعی را می‌توان به موجود زنده تشبیه کرد؟

جامعه و نظم اجتماعی را می‌توان به موجود زنده تشبیه کرد ولی باید به این نکته توجه داشت که جامعه

یک موجود زنده نیست بلکه شبیه یک موجود زنده است. برخی رویکردهای جامعه‌شناسی به تفاوت این دو

عبارت توجه کافی نداشته‌اند.

۲- چگونه می‌توان جامعه را با انسان مقایسه کرد؟

جامعه را می‌توان با انسان مقایسه کرد. عده‌ای جامعه را با بدن انسان مقایسه می‌کنند و عده‌ای دیگر

جامعه را با روح انسان مقایسه می‌کنند. البته همان‌طور که انسان بدن و روح دارد جامعه هم بیرون و درونی

دارد.

۳- جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه و نظم اجتماعی را چگونه تبیین می‌کند؟

جامعه‌شناسی تبیینی جامعه و نظم اجتماعی را براساس مناسبات بیرونی توضیح می‌دهد و این روابط و

مناسبات را مبتنی بر قرارداد، ترس و اجبار می‌داند. افراد جامعه براساس نوعی قرارداد، قواعد و مقرراتی را

می‌پذیرند. این قواعد، علاوه بر اینکه نفع افراد جامعه را تأمین می‌کنند، از آنها در برابر گزندها و آسیب‌ها

نیز محافظت می‌نمایند.

۴- جوامعی که نظم اجتماعی را بر مبنای مناسبات بیرونی تنظیم می‌کنند، دچار چه پیامدهایی

می‌شوند؟

این جوامع شاید با تطبیع و تهدید و اجبار قادر باشند پیش بینی رفتارها را تضمین کنند، اما در جلب مشارکت و همکاری افراد براساس میل، رضایت و رغبت موفق عمل نمی کنند. از این رو، هر روز باید بر حجم قواعد و قوانین نظارتی، نیروها و ابزارهای کنترل کننده خود، بیفزایند.

تامل کنید صفحه ۳۰

الف) تفاوت جامعه (پدیده های اجتماعی) و جهان طبیعی (موجودات طبیعی)

✓ پدیده های اجتماعی در جامعه از طریق کنش اجتماعی انسان ها به وجود آمده اند. اما جهان طبیعی، توسط موجودات طبیعی پدید نیامده است.

✓ در جامعه انسانی، پدیده های اجتماعی معنادار هستند اما موجودات طبیعی معنادار نیستند.

✓ در جامعه انسانی، قواعد اجتماعی توسط انسان دچار تحول و تغییر می شوند اما قوانین جهان طبیعی؛ جهانی و ثابت هستند و تغییر نمی یابد.

✓ جوامع انسانی بر خلاف جهان طبیعی از تنوع و تفاوت زیاد برخوردار هستند نظیر وجود فرهنگ های مختلف.

✓ نظم موجود در جوامع انسانی اعتباری است اما نظم جهان طبیعی، تکوینی است.

ب) خیر. روش های علوم طبیعی که محدود به روش حسی و تجربی است نمی تواند تمام ابعاد کنش اجتماعی انسان را مورد توجه قرار دهد.

پ) بله. برای توضیح تفاوت های جامعه انسانی و موجودات طبیعی به رویکردهای دیگر مانند جامعه شناسی تفسیری و .. نیاز است. مطالعه پدیده های اجتماعی با روش های تحقیق متعدد (کمی و کیفی) به شناخت

جامع تری می انجامد.

www.my-dars.ir

